

I.4. Το ύφος του κριτικού

I.4.1. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

I.4.1.1. Παρακολουθήσατε πρόσφατα στην τηλεόραση για άλλη μια φορά τη γνωστή ταινία «Ο κύκλος των χαμένων ποιητών» και συζητάτε με την παρέα σας τις εντυπώσεις σας. Έχοντας διαβάσει μια κριτική γι' αυτήν, προσπαθείτε να αξιοποιήσετε στοιχεία της, για να κάνετε πιο εποικοδομητική τη συζήτηση. Καθώς όμως είναι γραμμένη σ' ένα επίπεδο λόγου ακατάλληλο για την περίπτωση, το μετασχηματίζετε για να γίνει πιο κατανοητό. Οι αλλαγές που θα επιφέρετε μπορούν να είναι αντικατάσταση λέξεων (αφού πρώτα συμβουλευτείτε το ερμηνευτικό λεξικό, αν υπάρχει ανάγκη), αλλά και αλλαγές στη σύνταξη (π.χ. αντικατάσταση του μακροπεριόδου λόγου και της διαδοχικής υπόταξης με σύντομες, απλές προτάσεις).

Νομίζω ότι αυτό που τόσο εντυπωσιακά σηματοδοτεί «Ο Κύκλος των χαμένων Ποιητών» είναι η στροφή του δημιουργού προς την απλότητα και την πιο αυθόρμητη επικοινωνία με το κοινό, έπειτα από μισό και περισσότερο αιώνα εσωστρέφειας και εγκυφαιλικότητας ...

Στους κατά λάθος επαναστάτες, αυτούς που είναι αντικομφορμιστές, γιατί υπακούουν στη φύση τους και όχι σε κάποια ιδεολογία, αυτούς που οιστρηλατούν τους άλλους όχι από την υστεροβουλία της επίτευξης κάποιου πολιτικού ή θρησκευτικού σκοπού, αλλά επειδή είναι οι ίδιοι οιστρήλατοι, αυτούς που ανάβουν φωτιές με προσάναμμα την ψυχή τους, αυτούς που χάνουν όλες τις μάχες και κερδίζουν τον πόλεμο -σ' αυτούς τους ανθρώπους είναι αφιερωμένος «ο κύκλος των χαμένων ποιητών».

(Δημοσθένη Κούτροβικ, *Ημεδαπή εξορία*, εκδ. Opera, Αθήνα 1991, σ. 146 και 149)

I.4.1.2. Για τη μόνιμη στήλη κριτικής στη σχολική εφημερίδα σας συχνά χρησιμοποιείτε υλικό από κριτικές, όπως τις διαβάζετε σε εφημερίδες και περιοδικά. Απλοποιείτε όμως τα πρωτότυπα κείμενα, ώστε η τελική μορφή τους να είναι εύκολα κατανοητή από τους συμμαθητές σας. Να γράψετε τέτοιες απλοποιημένες παραλλαγές των ακόλουθων αποσπασμάτων, αντικαθιστώντας δυσνόητες λέξεις και φράσεις με συνώνυμες ή και αλλάζοντας όλη τη σειρά των λέξεων ή και αναλύοντας νοήματα πυκνά.

Παράδειγμα

Κείμενο κριτικής: *Τούτο το μελέτημα αντιμετωπίζει, όπως κάθε σχετικό εγχείρημα μη υποκείμενο στους κανόνες μιας αυστηρής μεθοδολογίας, το οξύ ερώτημα: τι και με ποιους περιορισμούς και ελευθερίες, γράφει κανείς για τη γραφή του άλλου;*

Πρόταση απλοποίησης: *Αυτή η μελέτη, όπως και κάθε προσπάθεια κριτικής που δεν ακολουθεί αυστηρή μέθοδο, αντιμετωπίζει το μεγάλο πρόβλημα των θεμάτων με τα οποία πρέπει να ασχοληθεί ο κριτικός καθώς και του αν και κατά πόσον μπορεί κανείς να κρίνει τα κείμενα ενός δημιουργού.*

- α) *Πέραν του ότι η εποχή του '60 σκηνογραφικά και υφολογικά δεν έχει απεικονισθεί πειστικά, το κυριότερο μειονέκτημα του έργου είναι η παντελής ανυπαρξία δραματικής ανέλιξης. Το έργο, κατά μία έννοια, έχει περαιωθεί το πρώτο δεκάλεπτο.*
- β) *Η αφήγηση δεν εκδιπλώνεται γραμμικά, με φυσική χρονική αλληλουχία, αλλά ούτε και συνειρμικά, σαν μια τυχαία και ασχεδίαστη περιδιάβαση στον αχανή χώρο της μνήμης. Οργανώνεται γύρω από συγκεκριμένα επεισόδια ή καταστάσεις, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν διηγήματα και συνάμα σπόνδυλοι μιας ενιαίας ιστορίας.*
- γ) *Τα έργα του είχαν αλήθεια, αγαθότητα, στέρεη σκηνική τεχνική, εύστροφο διάλογο, ευρηματικά επεισόδια, αλλά και -το σπουδαιότερο- σωστή διαγραφή της ρωμαϊκής πραγματικότητας, όπου η σάτιρα δεν εκπίπτει ποτέ στη χυδαιότητα, τα πρόσωπα δεν είναι ανδρείκελα και καρικατούρες.*

(Το κείμενο κριτικής του παραδείγματος ανήκει στον Άρη Μπερλή, στο βιβλίο του 5+2 *κείμενα για τον Ελύτη*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1992. Το απόσπασμα α' προέρχεται από θεατρική κριτική του Γ. Βαρβέρη στην εφημερίδα «Καθημερινή» της 22ας 11.98, με τίτλο «Δυο θεριά ανήμερα». Το β' είναι του Σ. Τσακνιά, από την κριτική με τίτλο «Τα χρόνια της αθωότητας», για το τελευταίο βιβλίο του Ε. Κάσδαγλη. Το τελευταίο απόσπασμα ανήκει στον Μάριο Πλωρίτη, από το βιβλίο του *Θεατρικά*, που εκδόθηκε για την εικοστή επέτειο του θανάτου του θεατρικού συγγραφέα Κώστα Πρετεντέρη, εκδ. Εστία, Αθήνα 1998. Όλα τα αποσπάσματα είναι ελαφρώς διασκευασμένα ή και συντομευμένα.)

I.4.2. Ερώτηση συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

Τα δύο ακόλουθα αποσπάσματα χαρακτηρίζονται για το μακροπερίοδο λόγο τους, αλλά το σύνθετο ύφος τους δεν προκύπτει μόνο απ' αυτόν.

α) Να προσδιορίσετε ποιες από τις ακόλουθες ιδιομορφίες δημιουργούν τη συνθετότητα του ύφους κάθε αποσπάσματος

- απόκλιση από την «κανονική»σειρά των όρων μιας πρότασης
- ασύνδετο σχήμα
- διαδοχική υπόταξη
- σπάνιες λέξεις/ ειδική ορολογία

Να γράψετε τις ιδιομορφίες που εντοπίσατε σε κάθε απόσπασμα, στο οικείο σημείο του πίνακα και συγχρόνως να υπογραμμίσετε τα σχετικά σημεία κάθε αποσπάσματος.

β) Προσπαθήστε να «απλοποιήσετε» τα αποσπάσματα, ώστε αυτά να γίνουν κατανοητά από έναν /μια γνωστό/ γνωστή σας μικρότερης ηλικίας.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ	ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ
<i>1. Το τέχνασμα της πολυπρόσωπης αφήγησης που εφαρμόζει ο συγγραφέας, αποτυγχάνει ολωσδιόλου, όχι μόνο επειδή το λεκτικό των αφηγητών είναι ολόιδιο, αλλά και διότι ο καθένας τους περιγράφει σκέψεις και πράξεις των άλλων που είναι αδύνατο να τις ξέρει, με αποτέλεσμα το στοιχείο της σύνθεσης ή της συμπαράθεσης επιμέρους πληροφοριών και απόψεων, της σχετικοποίησης της αλήθειας (που είναι και ο σκοπός της πολυπρόσωπης αφήγησης) να απουσιάζει, και εκείνο που μένει τελικά να είναι ο παντογνώστης αφηγητής με τη μια και αδιαίρετη αλήθειά του.</i>	
<i>2. Αλλά κι αν ακόμα ξεχάσουμε προς στιγμή ότι η βαρύτητα και η αξία ενός βιβλίου είναι μεγέθη άσχετα με την ανθρώπινη κατανόηση για τα εμπόδια που συνάντησε ο συγγραφέας του, από το 1974 ως σήμερα κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι, πολλές αλήθειες ξεθώριασαν ή έγιναν πιο σχετικές, μια ορισμένη θεματολογία γέρασε και κανένας δεν μπορεί να μας ζητήσει να κρίνουμε το βιβλίο, όπως θα το κρίναμε πριν από τριάντα χρόνια.</i>	

(Δημοσθένη Κούρτοβικ, ό.π. αποσπάσματα διασκευασμένα από τις σελίδες 75-78)

I.5. Απλή και διαδοχική υπόταξη

I.5.1. Ερώτηση σύντομης απάντησης

I.5.1.1. Μία από τις μόνιμες στήλες της εφημερίδας του σχολείου σας είναι αφιερωμένη στην κριτική διαφόρων «αντικειμένων» του περιβάλλοντός μας. Ετοιμάζοντας ένα άρθρο σχετικό με τις διαφημιστικές αφίσες, σημειώνετε τις πρώτες παρατηρήσεις, σκέψεις και εκτιμήσεις όπως δίνονται στη συνέχεια. Έπειτα, προσπαθείτε να συνδέσετε τις προτάσεις με υπόταξη, ώστε το κείμενο να είναι πιο επεξεργασμένο και πιο κατάλληλο για κριτική. Να επιφέρετε αυτές τις αλλαγές, προσθέτοντας ρήματα ή και άλλες λέξεις, όπου θεωρείτε ότι είναι αναγκαίο. Οι κάθετες γραμμές στο κείμενο δηλώνουν τα όρια των περιόδων που θα πρέπει να έχει το μετασχηματισμένο κείμενο.

Η Αθήνα και οι μεγάλες πόλεις έχουν γεμίσει από τεράστιες αφίσες. Το περιεχόμενό τους είναι διάφοροι τραγουδιστές και τραγουδίστριες. Οι φωτογραφίες τους μπορεί να είναι πορτρέτα ή και ολόσωμες. Λέγονται και «γιγαντοαφίσες». / Ασυνήθιστες στο εξωτερικό. Στην Αίγυπτο ναι. Στην Ινδία επίσης. Στην Ευρώπη αφίσες τέτοιου μεγέθους αφορούν διεθνείς προσωπικότητες. Ποτέ «σταρ» και μάλιστα τοπικούς. / Στην Ελλάδα αυτός ο χάρτινος κόσμος άρχισε να εμφανίζεται στη δεκαετία του '80. Μια ολόκληρη βιομηχανία. Σ' αυτήν ανήκουν φωτογράφοι, κομμωτές, αισθητικοί, στυλίστες. Αυτοί οι τελευταίοι φαίνεται ότι συμβουλεύουν τους εικονιζόμενους πόσα και τι ρούχα να φορούν. / Η διάταξη της γιγαντοαφίσας έχει συνδυαστεί με κωμικοτραγικά απρόοπτα. Συχνά συμβαίνουν ομηρικοί καβγάδες ανάμεσα στους εικονιζόμενους για το μέγεθος του προσώπου, του ονόματος και της θέσης που παίρνει ο καθένας. / Το στυλ των τελευταίων χρόνων θέλει κάτι ακόμη: πρόσωπο χωρίς όνομα. Σαν ένα είδος απόδειξης της φήμης του προσώπου που εικονίζεται. / Φέτος βιώνουμε μία καινούργια τάση αυτής της μόδας. Χρώματα βαριά που έχουν πέσει στα πρόσωπα, έντονες σκιές, μαλλιά που σκεπάζουν τη μισή αφίσα, χέρια σε κατάνυξη. Σαν να μη παρακαλούν πια το κοινό να τους προσέξει. Έχουν ήδη περάσει στο στάδιο της αποθέωσης. / Ωστόσο, ο σκοπός παραμένει ένας. Να προσελκύσουν το κοινό. Ποιος ασχολείται τώρα με την αισθητική ρύπανση;...

(Επιλεγμένα και ελαφρώς διασκευασμένα αποσπάσματα από το άρθρο της Γιώτας Σύκκα στην εφημερίδα «Καθημερινή» της 6ης. 12. 98, με τίτλο: «Στη χώρα της γιγαντοαφίσας»)

I.5.1.2. Διαθέτετε τις εξής πληροφορίες και σχόλια για το νέο μοντέλο αυτοκινήτου γνωστής αυτοκινητοβιομηχανίας, και θέλετε να το παρουσιάσετε στην οικεία στήλη μιας εφημερίδας ή ενός περιοδικού. Να συνδέσετε κατάλληλα τα στοιχεία κάθε κατηγορίας πληροφοριών, ώστε να τα εκθέσετε σε μία περίοδο λόγου, χρησιμοποιώντας απλή ή διαδοχική υπόταξη ή / και κάποια απ' τα στοιχεία αυτά ως προσδιορισμούς. (Με άλλα λόγια η παρουσίαση του μοντέλου θα πρέπει να γίνει σε τέσσερις περιόδους.)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ	Το νέο μοντέλο της General Motors ονομάζεται APOCALYPSIS. Το νέο μοντέλο δανείστηκε το όνομά του από το διάσημο έργο του ευαγγελιστή Ιωάννη.
ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙ- ΣΤΙΚΑ	Το νέο μοντέλο έχει έντονες καμπύλες. Το νέο μοντέλο έχει μεγάλους προβολείς. Το νέο μοντέλο έχει μεγάλα πλευρικά παράθυρα. Το νέο μοντέλο έχει μήκος 4,28 μέτρα. Το νέο μοντέλο έχει πέντε ανεξάρτητες θέσεις. Η πίσω μεσαία θέση μπορεί να αφαιρεθεί πλήρως. Το νέο μοντέλο έχει μεγάλο πορτ-μπαγκάζ. Το πορτ-μπαγκάζ έχει χωρητικότητα 515 λίτρων.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ	Ο εσωτερικός διάκοσμος του νέου μοντέλου είναι διαφορετικής φιλοσοφίας. Ο εσωτερικός διάκοσμος διαφέρει από τα άλλα μοντέλα της General Motors. Ο εσωτερικός διάκοσμος επιδιώκει την ευρυχωρία. Ο ψηφιακός πίνακας οργάνων είναι τοποθετημένος στο κέντρο του ταμπλό. Ο επιλογέας ταχυτήτων βρίσκεται στο ταμπλό. Τα πίσω καθίσματα μπορούν να αναδιπλωθούν όλα μαζί ή μεμονωμένα.
ΚΙΝΗΤΗΡΕΣ	Το νέο μοντέλο διαθέτει τετρακύλινδρο κινητήρα των 1.600 κ. εκ. και των 90 ίππων. Το νέο μοντέλο μπορεί να διαθέτει έναν μεγαλύτερο κινητήρα 115 ίππων. Το νέο μοντέλο μπορεί να διαθέτει έναν κινητήρα ντίζελ. Ο κινητήρας του νέου μοντέλου παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Ο κινητήρας του νέου μοντέλου είναι κατάλληλος για τη συνήθη οδική συμπεριφορά στους δρόμους της χώρας μας.

I.5.3. Ερώτηση αντικειμενικού τύπου

Τα ακόλουθα αποσπάσματα βιβλιοκριτικής παρουσιάζουν διάφορες συντακτικές ιδιομορφίες. Να τις εντοπίσετε, αντιστοιχίζοντας τα αποσπάσματα της στήλης Α με τις συντακτικές ιδιομορφίες που αναφέρονται στη στήλη Β.

Α ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ	Β ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ
1. <i>Πράγματι ποιος μιλάει σήμερα για την απίστευτη καταπίεση των κοριτσιών, που δεν τολμούσαν να ονειρευτούν τίποτα περισσότερο από ένα «καλό παιδί»;</i>	α. Απλή υπόταξη
2. <i>Πώς μπορούμε να συνταιριάζουμε τους ηρωικούς αγώνες με την αθλιότητα, τους «καημούς της φτωχολογιάς» με την ασχήμια των προκαταλήψεων, τις θυελλώδεις πολιτικές εξελίξεις με τα μέχρις ασφυξίας στενά όρια ζωής του μέσου Έλληνα;</i>	β. Μακροπερίοδος λόγος με διαδοχική υπόταξη
3. <i>Δικαιολογημένα θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί μήπως αυτά τα έτσι κι αλλιώς μεγάλα μεγέθη μεγεθύνονται ακόμα περισσότερο από τη φαντασία μας, τόσο πολύ, ώστε να εξαφανίσουν τα μικρότερα στοιχεία, εκείνα που συνιστούν την καθημερινότητα της δεκαετίας του '60.</i>	γ. Μακροπερίοδος λόγος με ασύνδετο σχήμα
4. <i>Ότι μπορεί να είναι μυθιστόρημα ένα βιβλίο που το περιεχόμενό του αποτελείται αποκλειστικά από 306 ντοκουμέντα, χωρίς καμιά φανερή επέμβαση του συγγραφέα, το αποδεικνύει το τελευταίο βιβλίο του Θανάση Βαλτινού.</i>	δ. Απόκλιση από την «κανονική» σειρά των όρων μιας πρότασης
5. <i>Σταθμό στην έρευνα για το ρεμπέτικο τραγούδι αποτέλεσε η ομώνυμη μελέτη του Ηλία Πετρόπουλου.</i>	ε. Απόκλιση και απλή υπόταξη
6. <i>Αν των άλλων διηγηματογράφων στρέφεται η προσοχή περισσότερο στα αντικείμενα και τις τυχαίες καταστάσεις, ο Ντάνης Φώτος στη συλλογή των διηγημάτων του με τίτλο Εγκόλπιο Πάθους διαλέγει ένα θέμα οντολογικό.</i>	στ. Απόκλιση και διαδοχική υπόταξη

Αντιστοίχιση

1.6. Οι αναφορικές προτάσεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ασκήσεις που ακολουθούν προέκυψαν μετά από επίπονο προβληματισμό για τη σκοπιμότητα της εκπόνησής τους. Τα περί αναφορικών προτάσεων και περί της χρήσης του κόμματος θεωρούνται, φυσικά, από το Γυμνάσιο γνωστά και τώρα, στη Β΄ Λυκείου, εξετάζεται η λειτουργία τους στο πλαίσιο ενός ορισμένου κειμενικού τύπου, δηλαδή της κριτικής, επειδή σ' αυτόν αρμόζει ο μακροπερίοδος λόγος, όπου οι προτάσεις αυτές χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα. Ωστόσο, όπως αποδεικνύουν τα γραπτά των παιδιών -και όχι μόνο αυτών- η λειτουργία των αναφορικών προτάσεων και η συναφής χρήση του κόμματος κάθε άλλο παρά γνωστή και αυτονόητη πρέπει να θεωρείται. Έτσι, και με αφορμή το παράδειγμα του εγχειριδίου («Πέταξα τα μήλα που σάπισαν» και «Πέταξα τα μήλα, που σάπισαν», Έκφραση-Έκθεση, τ. Β΄, σ. 158), τελικά υπερίσχυσε η τάση δημιουργίας των ερωτήσεων που ακολουθούν, ώστε να έχει ο καθηγητής στη διάθεσή του ένα δείγμα ορισμένων από τους πολλούς τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να διερευνήσει τη δεξιότητα των μαθητών να διακρίνουν βασικές λειτουργίες των αναφορικών προτάσεων και να χρησιμοποιούν το κόμμα. Ως προς την οργάνωση αυτών των ερωτήσεων, προτιμήθηκε η κατά περίπτωση συστηματοποίηση των περισσότερων από αυτές, για να είναι πιο κατανοητές, άρα και πιο αποτελεσματικές, και για να διευκολυνθεί ο μαθητής να τις απαντήσει και ο καθηγητής να τις διορθώσει. Φυσικά μπορεί και να μη χρειαστεί η έμφαση στη λειτουργία των αναφορικών προτάσεων και στη συναφή χρήση του κόμματος. Σ' αυτή την περίπτωση οι ακόλουθες ερωτήσεις αποτελούν πρόταση εκ περισσού, όπως θα ήταν και ευχής έργον⁹.

⁹ Η θεωρητική βάση για τις ερωτήσεις συγκροτήθηκε χάρη στα εξής βιβλία και άρθρα: Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο, τεύχος Γ, σσ. 89-90, BUSCHA H: *Deutsche Grammatik*, Veb Verlag Enzyklopädie Leipzig, 1986, σσ. 698-699, ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΟΝΤΟΥ Δ.: «Οι που-αναφορικές προτάσεις της Νέας Ελληνικής και η παράλειψη της προθέσεως», Πρακτικά της 3ης ετήσιας συνάντησης του τμήματος Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., εκδ. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων του Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 1985, σσ. 17-66, GRAVER B.D.: *Advanced English Practice*, Oxford University Press, London 1972, σσ. 120-137, LEECH G. & J. SVATVIK: *A communicative Grammar of English*, Longman, London 1976, σσ. 286-288, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ-ΧΕΙΛΑ Δ.: «Προβλήματα διαχρονικής σύνταξης. Οι ελεύθερες αναφορικές προτάσεις στα Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά», στο περιοδικό. *Γλωσσολογία* τ. 9-10, Αθήνα

1.6.1. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης.

1.6.1.1. Οι υπογραμμισμένες ονοματικές αναφορικές θα μπορούσαν να χωρίζονται με κόμμα ή όχι, δηλαδή θα μπορούσαν να είναι είτε παραθετικές είτε προσδιοριστικές αντιστοίχως, με ανάλογη διαφορά στη σημασία. Αφού μελετήσετε το παράδειγμα, να συμπληρώσετε τον πίνακα, εξηγώντας την εκάστοτε διαφορά.

Παράδειγμα

Η όπερα του Γιώργου Κουρουπού που κάνει πρεμιέρα την ερχόμενη Παρασκευή στη Λυρική Σκηνή έχει το πιο πρωτότυπο θέμα του σύγχρονου ρεπερτορίου.

Με κόμματα (ως παραθετική) η πρόταση σημαίνει ότι α) η όπερα που κάνει πρεμιέρα είναι η μοναδική του Γ. Κουρουπού ή / και β) είναι γνωστή στους αναγνώστες. Χωρίς κόμματα (ως προσδιοριστική) σημαίνει ότι α) αυτή η όπερα είναι μία μεταξύ άλλων του συνθέτη ή / και β) είναι άγνωστη στους αναγνώστες ή δύσκολο να προσδιοριστεί.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	
	ΧΩΡΙΣ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΜΕ ΚΟΜΜΑΤΑ
α) <i>Η ποιητική ταινία του φεστιβάλ των Καννών που απέσπασε και το βραβείο είναι μια μελέτη της νεοελληνικής μας πραγματικότητας.</i>		
β) <i>Ο καινούργιος γείτονας μας που είναι σκηνοθέτης έχει μια καταπληκτική βιβλιοθήκη.</i>		
γ) <i>Η νεαρή ηθοποιός που αναδεικνύεται σε μία δυναμική παρουσία στα θεατρικά μας δρώμενα θα απασχολήσει πολλές φορές τη στήλη μας.</i>		
δ) <i>Η πειραματική σκηνοθετική ερμηνεία της «Ορέστειας» που είδαμε φέτος στην Επίδαυρο</i>		

1990-91, σσ. 13-42, ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ Α.: *Νεοελληνική Γραμματική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 137-140.

<i>μάς καθήλωσε για τέσσερις ολόκληρες ώρες.</i>		
--	--	--

I.6.1.2. Οι υπογραμμισμένες ονοματικές αναφορικές προτάσεις στον πίνακα που δίνεται μπορούν να χωρίζονται ή όχι με κόμμα από την υπόλοιπη περίοδο, ανάλογα με το νόημα που πρέπει να αποδοθεί. Αφού μελετήσετε το ακόλουθο παράδειγμα να συμπληρώσετε τον πίνακα, εξηγώντας τη διαφορά στη σημασία που δημιουργεί η παρουσία ή η απουσία του κόμματος.

Παράδειγμα

Οι παλιές πριμαντόνες, οι οποίες έκαναν καταθέσεις τέχνης και όχι καταθέσεις στις τράπεζες της Ελβετίας, είχαν μεγαλύτερη καλλιέργεια από τις σημερινές.

Χωρίς κόμμα (ως προσδιοριστική) η πρόταση αναφέρεται σε ορισμένες από τις παλιές τραγουδίστριες όπερας, ενώ με κόμμα (ως παραθετική) σε όλες.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	
	ΧΩΡΙΣ ΚΟΜΜΑ(ΤΑ)	ΜΕ ΚΟΜΜΑ(ΤΑ)
α) <i>Πουλούσα την τέχνη μου στα θέατρα που <u>πίστευα πως πηθικίζουν</u>, για να μπορώ να πολιτίζομαι όπως έπρεπε.</i> β) <i>Οι τραγικοί ποιητές <u>που ήταν και σκηνοθέτες των έργων τους</u> γνώριζαν ασφαλώς τα προβλήματα των εναλλαγών του φυσικού φωτισμού.</i> γ) <i>Τα τραγούδια αυτής της συλλογής <u>που μάς γεμίζουν νοσταλγία για την εποχή της νεότητάς μας</u> αρέσουν και στα σημερινά παιδιά.</i> δ) <i>Οι έγχρωμες φωτογραφίες της έκθεσης <u>που είναι τραβηγμένες στο κέντρο της πόλης</u> παρουσιάζουν όψεις της κτιριακής αναρχίας μας.</i>		

(Το κείμενο του παραδείγματος προέρχεται από άρθρο κριτικής του Κ. Βίδου στην εφημερίδα 'Το Βήμα' της 29ης 9. 98, με τίτλο «Οι νέες διάδοχοι» για το βιβλίο της Helena Matheopoulos *Diva, the*

new generation. Το απόσπασμα α' αποτελεί ρήση του Γιάννη Τσαρούχη, ενώ το β' προέρχεται από το βιβλίο του H.-Dieter Blume, *Εισαγωγή στο αρχαίο θέατρο*, εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1986, σ. 76.)

I.6.1.3. Οι υπογραμμισμένες ονοματικές αναφορικές προτάσεις στον πίνακα που δίνεται θα μπορούσαν να χωρίζονται ή όχι με κόμμα από την υπόλοιπη περίοδο, με διαφορετικό όμως νόημα κάθε φορά. Να διαβάσετε το παράδειγμα και να συμπληρώσετε τον πίνακα αναλύοντας την εκάστοτε διαφορά.

Παράδειγμα

Στην καινούργια συλλογή ακούγονται τέσσερις σύγχρονες ντίβες και τρεις γνωστοί τενόροι που εύκολα εγκαταλείπουν τη σκηνή του μελοδράματος, για ν' ακουστούν σε αχανή στάδια.

Χωρίς κόμμα (ως προσδιοριστική) η πρόταση αναφέρεται μόνο στους τενόρους, ενώ με κόμμα (ως παραθετική) και στις ντίβες και στους τενόρους.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	
	ΧΩΡΙΣ ΚΟΜΜΑ	ΜΕ ΚΟΜΜΑ
<p>α) <i>Η συλλογική έκθεση παρουσιάζει και χαρακτηριστικά και γλυπτά που θεωρούνται πρωτοποριακά.</i></p> <p>β) <i>Σοβαρή αδυναμία του σεναρίου αποτελούν τα χονδροειδή αστεία και οι απλοϊκές αλληγορίες που αφθονούν ιδιαίτερα στο πρώτο μέρος.</i></p> <p>γ) <i>Μεγάλη κίνηση παρουσιάζουν οι συλλογές διηγημάτων και οι θεματικές ανθολογίες που καταρτίζουν ικανοί επιμελητές εκδόσεων.</i></p> <p>δ) <i>Αυτή η ταινία τουλάχιστον έχει ωραία κοστούμεια και οπτικά εφέ που τη διαχωρίζουν από τις συνηθισμένες παραγωγές στον χώρο της επιστημονικής φαντασίας.</i></p>		

--	--	--

I.6.1.4. Οι υπογραμμισμένες ονοματικές αναφορικές προτάσεις στον πίνακα που ακολουθεί χωρίζονται ή όχι με κόμμα(τα) από την υπόλοιπη περίοδο, ανάλογα με το νόημα. Να προσδιορίσετε τη σημασία της αναφορικής πρότασης σε κάθε περίπτωση.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	
	ΜΕ ΚΟΜΜΑ(ΤΑ)	ΧΩΡΙΣ ΚΟΜΜΑ(ΤΑ)
<p>α) <i>Μας έδειξε παλιά γραπτά και σχέδια, <u>από τα οποία λίγα πράγματα θυμόμαστε.</u></i></p> <p>β) <i>Την προσοχή του επισκέπτη συναγωγούνται να αποσπάσουν τα εκθέματα και οι τοιχογραφίες <u>στις οποίες κάθε παράσταση έχει ένα ειδικό νόημα.</u></i></p> <p>γ) <i>Ο πρώτος της ρόλος, <u>με τον οποίο έγινε γνωστή,</u> ήταν η Ιουλιέτα του Σαίξπηρ.</i></p> <p>δ) <i>Είναι λιγοστά τα προσωπικά του γραπτά <u>στα οποία κατέφευγε σε στιγμές μεγάλης συγκινησιακής φόρτισης.</u></i></p>		

I.6.1.5. Για τη στήλη της κριτικής της σχολικής εφημερίδας σας ετοιμάζετε τις ακόλουθες παραγράφους. Με τη δεύτερη ματιά συνειδητοποιείτε ότι είναι γεμάτες από διαδοχικές αναφορικές προτάσεις οι οποίες αρχίζουν με την αντωνυμία «που». Να βελτιώσετε τη διατύπωσή σας, επιφέροντας τις αναγκαίες αλλαγές.

A) *Αυτός ο οπτικός δίσκος (cd), που απευθύνεται τόσο σε μαθητές όσο και σε ειδικούς, παρουσιάζει τον τρόπο που μετέφεραν από την Πεντέλη στην Αθήνα το μάρμαρο που χρησιμοποίησαν, για να κατασκευάσουν τα μνημεία που σήμερα θεωρούμε κλασικά.*

B) *Σύμφωνα με το λιμπρέτο της όπερας, η λευκή βασίλισσα και ο μαύρος αξιωματικός του σκακιού, καθώς αρνούνται να υποταχθούν στη μοίρα που τους απαγορεύει το όνειρο, αποφασίζουν να δραπετεύσουν, για να γνωρίσουν τον κόσμο «πέρα από τη σκακιέρα», που συμβολίζει κάθε είδους κοινωνική σύμβαση, καθωσπρεπισμό και επιβεβλημένο κανόνα που τους υποχρεώνει να λειτουργούν σαν απλά πιόνια.*

I.6.2. Ερωτήσεις συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

I.6.2.1. Οι υπογραμμισμένες προτάσεις στις ακόλουθες περιόδους είναι ονοματικές αναφορικές. Η σημασία τους μπορεί να αλλάζει ή όχι ανάλογα με τη χρήση του κόμματος. Να διακρίνετε τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η χρήση του κόμματος συνεπάγεται διαφορά στη σημασία και να εξηγήσετε αυτή τη διαφορά.

α) *Μεγάλη επιτυχία είχαν και τα σήριαλ του ίδιου συγγραφέα, τα οποία παρουσίασε ο εθνικός τηλεοπτικός φορέας.*

β) *Το πρώτο Βυζαντινό και Μεταβυζαντινό Μουσείο της Κρήτης, που στεγάζεται στον ναό της Μονής του San Salvatore στην παλιά πόλη των Χανίων, εγκαινιάζεται σήμερα από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού.*

- γ) Η κεντρική κερκίδα του θεάτρου έχει χωριστεί στη μέση και η πρώτη σειρά θέσεων, που έχει αφαιρεθεί, αποτελεί προέκταση της τραπεζαρίας, έτσι ώστε οι ηθοποιοί παίζουν ανάμεσα στους θεατές.
- δ) Η τελευταία σκηνή του έργου, που παίζεται στον κήπο, είναι ίσως η πιο εντυπωσιακή.
- ε) Ο Λαζάνης ανήκε στην πρώτη ομάδα ηθοποιών, που έχτισε το υπόγειο του θεάτρου Τέχνης.
- στ) Στις ημέρες μας επικρατεί η εντύπωση πως η ταξιδιωτικές εντυπώσεις φθίνουν ως λογοτεχνικό είδος. Και όμως, τα τελευταία χρόνια, σε πείσμα του μαζικού τουρισμού, γράφονται ορισμένα βιβλία με εντυπώσεις από τόπους και με σκέψεις, που πλουτίζουν τη λογοτεχνία.
- ζ) Η εξέλιξη του αυτοκινήτου αποκάλυψε τα κενά ανάμεσα στις κατηγορίες του σπορ, του οικογενειακού, του τζιπ και του μικρού οχήματος της πόλης. Τις περιοχές ανάμεσα σ' αυτές τις κατηγορίες ήρθαν να καλύψουν τα νέα μοντέλα, που συνδυάζουν τα προτερήματα δύο ή περισσότερων κατηγοριών
- η) Οφείλουμε ευγνωμοσύνη στους σημαντικούς προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές μας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, που με εργώδη έρευνα, με μέθοδο απαράμιλλη και υψηλού βαθμού επιστημοσύνη εμπλούτισαν τη βιβλιογραφία των θεατρικών μας πεπραγμένων μ' αυτόν τον τόμο.

(Τα αποσπάσματα γ' και δ' και ε' προέρχονται από άρθρο της Π. Κουνενάκη με τίτλο «Επιστροφή στο Υπόγειο» στην εφημερίδα «Καθημερινή» της 6ης 12.98. Το στ' από κριτική της Μ. Θεοδοσοπούλου με τίτλο «Ταξίδια του χειμώνα» για το βιβλίο του Δ. Νόλλα. «Μικρά ταξίδια» στην εφημερίδα «Το Βήμα» της 6ης 12.98, ενώ το ζ' από κριτική παρουσίαση αυτοκινήτου που έγραψε ο Ν. Κουνίτης για το ίδιο φύλλο και το τελευταίο από άρθρο του Κ. Γεωργουσόπουλου με τίτλο «Εργαλείο Πολύτιμο» στην εφημερίδα «Τα Νέα» της 11ης 12.98.)

1.6.2.2. Στις περιόδους που ακολουθούν να υπογραμμίσετε τις αναφορικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε (παραθετική, προσδιοριστική), εξηγώντας αν χρειάζεται κόμμα (ή κόμματα) ή όχι.

α) Στο πρώτο μέρος του έργου ο Χάντκε παρουσιάζει τη μέθοδο με την οποία το σύστημα αλλοτριώνει τη συνείδηση του νέου ανθρώπου.

β) Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης κατά τρόπο επαναστατικό έπαιξε τον ίδιο ρόλο που έπαιξε και ο Σεφέρης με τη «Στροφή» και ο Μυριβήλης με τη «Ζωή εν τάφω». Αλλάξε τους κανόνες της θεατρικής γραφής.

γ) Το καλύτερο παράδειγμα της εξέλιξης του αυτοκινητιστικού σχεδιασμού είναι το μοντέλο «Βένους» στο οποίο φαίνεται καθαρά ότι οι μικρές διαστάσεις μπορούν να συνυπάρξουν με τη λειτουργικότητα και την αισθητική.

δ) Όσο για τις δύο όλες κι όλες θέσεις του αυτοκινήτου οι οποίες απετέλεσαν αντικείμενο κριτικής, η απάντηση είναι αποστομωτική: σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές στατιστικές, ο αριθμός των επιβατών ενός αυτοκινήτου στις αστικές μετακινήσεις περιορίζεται κατά μέσον όρο στο 1,3.

ε) Πρέπει να αντλείς στοιχεία από παλαιότερες παραστάσεις, να στηρίζεις στον λόγο του θεατρικού κειμένου, αλλά να μη χρησιμοποιείς στοιχεία που δεν έχει σκεφτεί ο συγγραφέας.

στ) «Το θέατρο είναι ρευστό για το σήμερα και όχι για το αύριο. Για το αύριο ψάξτε άλλα στοιχεία.» έλεγε ο Κουν. Και αυτό βλέπω να αποτελεί τη βάση των θεάτρων που έχουν δημιουργήσει τα νέα παιδιά.

ζ) Η ιδέα ανήκει στην ιστορικό τέχνης και τεχνοκριτικό κ. Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν η οποία και επιμελείται την έκθεση.

η) Σ' αυτή την ταινία ο πρωταγωνιστής παίζει ένα παιχνίδι με το γιο του, πείθοντάς τον ότι τα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Εβραίων είναι ο χώρος

όπου μαζεύονται διάφοροι άνθρωποι, για να κάνουν ένα τεστ με έπαθλο ένα αληθινό τανκ!

.....

(Το αποσπάσματα α' είναι του Κ. Γεωργουσόπουλου από την κριτική της παράστασης του έργου του Χάντκε «Κάσπαρ» με τίτλο «Η μηχανή της αλλοτρίωσης» στην εφημερίδα «Τα Νέα». Το β' είναι του ίδιου κριτικού από έρθρο με τίτλο «Η αυλή των θαυμάτων» -»Τα Νέα» 7.12.98. Το δ' ανήκει στον Ν. Κουνίτη, από άρθρο παρουσίασης μοντέλου αυτοκινήτου στην εφημερίδα «Το Βήμα». Τα αποσπάσματα ε' και στ' είναι της Π. Κουνενάκη από άρθρο με τίτλο «Επιστροφή στο Υπόγειο» στην εφημερίδα «Καθημερινή». Το τελευταίο προέρχεται από παρουσίαση της ταινίας «Η ζωή είναι ωραία» στον ημερήσιο τύπο.)

I.6.3. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

I.6.3.1. Να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες αναφορικές προτάσεις της στήλης Α σημειώνοντας σε κάθε παύλα το κατάλληλο γράμμα και τον αριθμό από τις στήλες Β και Γ αντιστοίχως. Ορισμένα στοιχεία των στηλών Β και Γ θα χρησιμοποιηθούν περισσότερο από μία φορές.

A	B	Γ
<p><u>__ Ο τρόπος με τον οποίο ο Ευριπίδης χειρίζεται τους μύθους καθορίζει και τους χειρισμούς της πλοκής του έργου και του ήθους των ηρώων του.</u></p> <p><u>__ Προτιμά το έξοχο σκηνικό του Μυταρά από τα σχηματικά κοστούμια και ιδιαίτερα του Μενέλαου, που θύμιζε τον Μεγαλέξανδρο του Σπαθάρη.</u></p> <p><u>__ Προκαλεί πράγματι δέος η μελέτη που κρύβει αυτό το υποκριτικό κατόρθωμα.</u></p> <p><u>__ Εδώ έχουμε να κάνουμε με αυτό που οι Ρώσοι δάσκαλοι ονόμαζαν επιστημονική δόμηση ενός θεατρικού προσώπου.</u></p> <p><u>__ Ανάμεσα σε αμφισβητούμενες ιδέες, πράγματα, κόμματα, ανθρώπους, έργα των ανθρώπων, το αρνάκι φούρνου αποτελεί, πράγματι, το μοναδικό σημείο όπου επιτυγχάνεται η πλήρης και άνευ εξαιρέσεων ομοφωνία των Ελλήνων.</u></p> <p><u>__ Την Ιστορία τη γράφει κανείς όπως θέλει.</u></p> <p><u>__ Κάποιες λεπτομέρειες επιτρέπουν την αναστήλωση του ιστορικού γεγονότος όπως το έζησαν νικητές και ηττημένοι κάθε εποχή και όχι όπως το θέλει η επίσημη ιστοριογραφία,</u></p> <p><u>__ Ήρθε λοιπόν από τη Μικρά Ασία, έμεινε στην Αθήνα, πήγε στην Αμερική, όπου σπούδασε σινεμά.</u></p> <p><u>__ Μικρός μαζί με τον Τίτο Πατρίκιο ήταν στη Δανειστική Βιβλιοθήκη της «Διάπλασης των Παίδων» και επειδή, όπως λέει ο Πατρίκιος, «μέσα στην Κατοχή υπήρχε ένας αναβρασμός πνευματικός», είχαν αμφότεροι «μεγάλη δίψα για τέχνη και λογοτεχνία».</u></p> <p><u>__ Ξαφνικά ο Ροβήρος Μανθούλης παρουσιάζεται με μια ταινία που εκτιμήθηκε, δηλαδή το «Πρόσωπο με πρόσωπο».</u></p>	<p>α) Ονοματική</p> <p>β) Επιρρηματική</p>	<p>1) Προσδιοριστική</p> <p>2) Παραθετική</p>

(Τα τέσσερα πρώτα αποσπάσματα προέρχονται από άρθρο του Κ. Γεωργουσόπουλου στην εφημερίδα «Τα Νέα», με τίτλο «Από το γίνεσθαι στο είναι». Το πέμπτο απόσπασμα ανήκει στον Κ. Ζουράρι, από το βιβλίο *Δεύτερος δειπνοσοφιστής*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1998. Το έκτο και το έβδομο απόσπασμα προέρχονται από συνέντευξη της Ε. Γλύκατζη - Αρβελέρ στην εφημερίδα «Το Βήμα» της 6ης 12. 98. Τα τρία τελευταία παραδείγματα είναι από άρθρο τηλεκριτικής της Μ. Παπαδοπούλου από την εφημερίδα «Τα Νέα», με τίτλο «Μαθήματα ιστορίας». Όλα τα αποσπάσματα είναι ελαφρώς συντομευμένα.)

I.6.3.2. Να υπογραμμίσετε τις αναφορικές προτάσεις στο ακόλουθο κείμενο και να προσθέσετε κόμματα όπου χρειάζονται.

Βιβλίο βάρους 15 κιλών!

Ένας ογκώδης «Άτλας», το πιο ακριβό βιβλίο που εκδόθηκε τον τελευταίο καιρό κοστίζει 150.000 δρχ και ζυγίζει 15 κιλά. Συγγραφέας του ο Κλαύδιος Πτολεμαίος που έζησε στην Αλεξάνδρεια πριν από δεκαοκτώ αιώνες.

Η «Γεωγραφία» του Πτολεμαίου υπήρξε το πιο περιζήτητο βιβλίο της εποχής του - στην Ανατολή. Αγνωστο πώς, ανακαλύφθηκε ξανά στο δεύτερο μισό του 13ου αιώνα οπότε και άρχισε στην Κωνσταντινούπολη η αντιγραφή και διάδοσή του. Το ίδιο συνέβη στη Δύση όπου το βιβλίο έφτασε εκατό χρόνια αργότερα.

Ακολουθώντας τις οδηγίες του Κλαύδιου του Πτολεμαίου, ο Κολόμβος έφτασε στο τέλος του 15ου αιώνα στην Αμερική. Η επαναανακάλυψη του «Πτολεμαίου» τότε εξάλειψε τη μεσαιωνική εικόνα του κόσμου σύμφωνα με την οποία η γη είναι ένας επίπεδος δίσκος και άλλαξε βαθιά τη σκέψη της Αναγέννησης για τη μορφή που έχει ο κόσμος.

Ο πιο παλιός κώδικας είναι εκείνος που φυλάσσεται από το β' ήμισυ του 13ου αιώνα στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου στο Άγιον Όρος. Ο νεώτερος κώδικας χρονολογείται στη χρονιά-σταθμό 1453 και είναι γνωστός ως ο ελληνικός κώδικας της μαρκιανής βιβλιοθήκης της Βενετίας όπου και φυλάσσεται μέχρι σήμερα. Είναι μάλιστα γνωστό ότι φιλοτεχνήθηκε κατά παραγγελία του γνωστού μας Βησσαρίωνα, Αρχιεπισκόπου Νικαίας που έγινε Καρδινάλιος της Μπολόνια από τον Πάπα, μιας λαμπρής προσωπικότητας που εργάστηκε ανεπιτυχώς για την άρση του Σχίσματος των Εκκλησιών και υπήρξε επιτυχέστατος στην εισαγωγή των ελληνικών γραμμάτων στην Ιταλία. Ο μαρκιανός κώδικας, με κοσμήματα και πρωτογράμματα που απηχούν την υψηλή κωνσταντινουπολίτικη παράδοση και με χάρτες - πίνακες που ζωγραφίστηκαν από φλωρεντινικό χέρι είναι έργο εκθαμβωτικής ομορφιάς.

Ο «Άτλας» προσφέρεται σήμερα σε μία κόκκινη χειροποίητη κασετίνα που ανοίγει σαν αναλόγιο.

(Άρθρο, συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο, της Παρασκευής Κατημερτζή από την εφημερίδα «Τα Νέα».)

I.7. Λεξιλόγιο σχετικό με την τέχνη και την κριτική έργου τέχνης

Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

I.7.1. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο:

A) Τα κεντήματα και τα υφαντά που έφτιαχναν με ιδιαίτερη δεξιοτεχνία οι γυναίκες μιας περιοχής αποτελούν δείγματα τέχνης.

α) πρωτόγονης	☐	γ) λαϊκής	☐
β) φτωχής	☐	δ) γραφικής	☐

B) Ένας πίνακας ζωγραφικής που απεικονίζει μορφές χωρίς ευδιάκριτο σχήμα με την πρώτη ματιά χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης.

α) στρατευμένης	☐	γ) υψηλής	☐
β) αφηρημένης	☐	δ) επιτηδευμένης	☐

Γ) Μάσκες από δέρματα ζώων, όπλα και εργαλεία από πέτρα και μουσικά όργανα από ξύλο μπορεί να θαυμάσει κανείς σε ένα μουσείο τέχνης.

α) σύγχρονης	☐	γ) πρωτόγονης	☐
β) λαϊκής	☐	δ) πρωτοποριακής	☐

Δ.) Ο ζωγράφος κ. X, κατά την τελευταία περίοδο της ζωής του, δεν μας παρουσιάζει τίποτε νέο. Επαναλαμβάνοντας διαρκώς τα ίδια μοτίβα και ακολουθώντας τη γνωστή τεχνοτροπία του μας δίνει πλέον δείγματα τέχνης.

α) ώριμης	☐	β) παραδοσιακής	☐
γ) υψηλής	☐	δ) τυποποιημένης	☐

E) Ένα γλυπτό κατασκευασμένο από αλουμινένια κουτιά αναψυκτικών μπορεί να το θαυμάσει κάποιος σε μία έκθεση τέχνης.

α) λαϊκής	☐	β) γραφικής	☐
γ) τυποποιημένης	☐	δ) σύγχρονης	☐

ΣΤ) Ο δημιουργός που με το έργο του όχι μόνο εκφράζει την ιδεολογία του, αλλά και εξυπηρετεί συγκεκριμένες πολιτικές ή άλλου είδους σκοπιμότητες, είναι εκπρόσωπος της τέχνης.

α) παραδοσιακής	☐	β) γραφικής	☐

γ) στρατευμένης δ) σοβαρής

I.7.2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις από κριτικές εκθέσεων εικαστικών τεχνών με τη σωστή λέξη από αυτές που δίνονται:

(Κάθε λέξη θα χρησιμοποιηθεί μόνο μια φορά)

απαθής	μύηση
απλός	συμμερίζομαι
ενεργητικός (θεατής - κοινό)	συμμετέχω
μέθεξη	συμμετοχή

Οι περισσότεροι επισκέπτες της έκθεσης έμειναν ----- (1) στα μηνύματα της νέας δουλειάς του καλλιτέχνη. Ελάχιστοι ----- (2) την αγωνία του να ανακαλύψει νέους τρόπους έκφρασης. Ο δημιουργός αυτή τη φορά δεν κατόρθωσε να επιτύχει τη ----- (3) του κοινού με το βαθύτερο νόημα του έργου του.

Επιδίωξη του καλλιτέχνη στη φετινή του έκθεση είναι οι επισκέπτες του να μην παραμείνουν, όπως συμβαίνει συνήθως, ----- (4) θεατές των έργων του, αλλά με οποιοδήποτε τρόπο να ----- (5) στο ίδιο το έργο του. Ο επισκέπτης θα είναι πλέον ----- (6) θεατής, εφόσον θα έχει τη δυνατότητα μέσω ειδικών συστημάτων να αποφασίσει τι θα δει και πώς θα το δει, επιλέγοντας το φωτισμό, τη μουσική υπόκρουση ακόμη και την κίνηση του εκθέματος στο χώρο. Με τον τρόπο αυτό ο καλλιτέχνης πιστεύει ότι επιτυγχάνει αφενός τη ----- (7) του κοινού στο έργο του και αφετέρου τη ----- (8) του στα μυστικά της τέχνης του.

I.7.3. Η ακόλουθη κριτική περιέχει αρκετές ξενικές λέξεις, παρόλο που η γλώσσα μας διαθέτει τις αντίστοιχες ελληνικές. Να τις επισημάνετε και να τις αντικαταστήσετε.

Μετά τη μεγάλη επιτυχία που σημείωσε η έκθεση παλαιών εκδόσεων, όπου μας δόθηκε η ευκαιρία να θαυμάσουμε τις εξαιρετες γκραβούρες που κοσμούσαν τις σελίδες τους, η γκαλερί Δομή παρουσιάζει από σήμερα την έκθεση των έργων ενός διακεκριμένου στο εξωτερικό αρτίστα. Μινιατούρες ιστιοφόρων και ατμοκίνητων πλοίων, που αποδίδουν ως την παραμικρή λεπτομέρεια τα

πρωτότυπα, δουλεμένα με το ιδιαίτερο στιλ του καλλιτέχνη, γοητεύουν τον επισκέπτη και ανακηρύσσουν το δημιουργό τους ως μετρ στο είδος του.

I.7.4. Να συμπληρώσετε τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις με την κατάλληλη λέξη από αυτές που δίνονται. (Δύο λέξεις χρησιμοποιούνται από δύο φορές.)

αισθαντικός	αισθηματικός	αισθησιακός	αισθητός
-------------	--------------	-------------	----------

- α) Η ερμηνεύτρια με τη γνωστή ----- φωνή της απέδωσε με τρυφερότητα παλιές επιτυχίες του Μάνου Χατζηδάκι.
- β) Ο σεισμός έγινε ----- στην ευρύτερη περιοχή των Ιονίων.
- γ) Η κινηματογραφική ταινία κρίθηκε ακατάλληλη για νέους κάτω των δεκαέξι ετών, λόγω των ----- σκηνών που περιείχε.
- δ) Τα ----- γράμματα διάσημων προσωπικοτήτων, που εκδίδονται αρκετά χρόνια μετά το θάνατό τους, αποκαλύπτουν στους μελετητές πολλά στοιχεία.
- ε) Ο νεαρός ηθοποιός προσπαθεί με την εκκεντρική του συμπεριφορά να κάνει ---- ----- την παρουσία του στον καλλιτεχνικό χώρο.
- στ) Μετρήσεις απέδειξαν ότι τις μεταγλωτισμένες ----- ταινίες στην τηλεόραση παρακολουθεί κοινό χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

I.7.5. Στην ακόλουθη κριτική να αντικαταστήσετε τις λέξεις που δίνονται στις παρενθέσεις με άλλες συνώνυμες ή συγγενικές.

Στην έκθεση νέων καλλιτεχνών, μας δόθηκε η δυνατότητα να θαυμάσουμε τα πρόσφατα δείγματα της δουλειάς του νεαρού (ταλαντούχου) ----- γλύπτη. Ευαίσθητος και (καλλιεργημένος) ----- με μακρόχρονες σπουδές στο εξωτερικό που τον βοήθησαν να κατανοήσει σε βάθος τα μυστικά της τέχνης του και να βελτιώσει σημαντικά την (τεχνοτροπία) ----- του, ο κ. Κ. (δημιουργεί) ----- μορφές γοητευτικές. Οι (καλαίσθητοι) ----- ----- όγκοι, οι καμπύλες, και οι (αριστοτεχνικά) ----- δουλεμένες επιφάνειες κάνουν τα έργα του πραγματικά (κομψοτεχνήματα) ----- .